

MUNKAERŐ-PIACI FOLYAMATOK AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓBAN, HUMÁNERŐFORRÁS FEJLESZTÉS, MINT A VERSENYKÉPESSÉG ZÁLOGA

*LABOUR MARKET PROCESSES IN THE NORTHERN GREAT PLAIN
REGION, HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT AS SINE QUA NON
OF THE COMPETITIVENESS*

NAGY TÜNDE ORSOLYA tudományos segédmunkatárs
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar

ABSTRACT

In recent years, the competitive disadvantage of Northern Great Plain region is increasingly growing compared to the more developed regions of our country. Cause of the lag is extremely complex; the unfavourable infrastructural conditions can be regarded as one of the major causes, including, within that, the inappropriate quality of the available human resource has an outstanding importance. The unfavourable economic situation can also be detected through the labour market processes. Stopping the lagging process of the region and later setting the region on a developing course largely depend on the quality of human resource. The ability to amass and apply the knowledge, information and innovation has become the most important source of the competitive advantage. Those countries and regions could be beneficiary of the changed economic processes which possess the ability mentioned above. Aim of this treatise is to expound the labour market situation and ongoing processes being specific to the region and, after that, to designate a possible route of human resource development.

1. Regionális egyenlőtlenségek Magyarországon

A tőkés termelési rendszer mentén újraszerveződő európai gazdaságban a kezdektől fogva jelen van kelet és nyugat kettőssége. A 16. században lejátszódó folyamatok következtében máig él a centrum-periféria viszony, Kelet-Európa munkamegosztásban betöltött szerepe végérvényesen megváltozott. 1867-ben, az Osztrák Birodalom és a Magyar Királyság közötti politikai, jogi és gazdasági kapcsolatok rendezésekor hazánk számára lehetővé vált a Nyugat-Európához történő felzárkózás. A felzárkózási folyamat azonban az első világháború következtében megtört, az országon belül is létrejöttek úgynevezett belső perifériák, melyek az átlagosnál koncentráltabban viselték magukon a hátrányos helyzet következményeit (Baranyi,

2013). A trianoni békeszerződés a keleti határ mentén szervesen összekapcsolódó, egymásra épülő gazdasági egységeket tett tönkre. A határmentiség nem jelent törvényszerűen kedvezőtlen gazdasági helyzetet, ugyanakkor Kelet-Magyarország esetében mégis ezt hozta magával, mivel sok gazdaságilag meghatározó település veszítette le vonzáskörzetét, így jelentőségét. A határmentiség és az újonnan kialakult hátrányos gazdasági helyzet egymás hatását erősítve volt jelen, így váltak Magyarország keleti területei periféria területekké (Baranyi, 2004).

A szocializmus tovább alakította a centrum-periféria viszonyrendszert. Az északi területek az akkori iparosítási politika révén gazdaságilag előnyösebb helyzetbe kerültek a déli területekkel szemben. Észak-Dunántúl felől a Sopron – Győr – Veszprém – Székesfehérvár – Esztergom – Kecskemét – Szeged vonal mentén létrejött egy dinamikusan fejlődő övezet (Faragó, 1999). Hazánk területi folyamatai a rendszerváltozás után alapvetően átalakultak. A gazdasági, társadalmi átalakulás nyomán jelentősen növekedtek a területi egyenlőtlenségek. Bekövetkezett az agrárövezetek gazdasági hanyatlása, a vidéki ipari körzetek leépülése. Az ipari körzetek egy részén csak átmeneti visszaesés volt tapasztalható, ezzel szemben főként Észak-Magyarországon tartós hanyatlás következett (Enyedi, 1996).

Megállapítható, hogy mind a történelmi, mind pedig a szocialista fejlődés kedvezőtlenül alakította az Észak-alföldi régió helyzetét, gazdasági, társadalmi szempontból egyaránt korszerűtlen szerkezet jellemzi. A legfrissebb, 2013-as adatok szerint az Észak-alföldi régió versenyképességi rangsorban elfoglalt helye nem változott számottevően, máig az utolsók között szerepel, ahogyan azt az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat: Az egy lakosra jutó GDP alakulása régiók szerint
Table 1: Changes in GDP per capita by regions

Régió	E Ft	Országos átlag %-ában	E Ft	Országos átlag %-ában	E Ft	Országos átlag %-ában
	2001		2007		2013	
Közép-Magyarország	2 370	157,48	4 196	165,78	4 824	159,89
Nyugat-Dunántúl	1 545	102,66	2 482	98,06	3 106	102,95
Közép-Dunántúl	1 395	92,69	2 344	92,61	2 712	89,89
Dél-Alföld	1 112	73,89	1 660	65,59	2 086	69,14
Dél-Dunántúl	1 106	73,49	1 702	67,25	2 038	67,55
Észak-Alföld	1 022	67,91	1 580	62,43	1 916	63,51
Észak-Magyarország	989	65,71	1 615	63,81	1 857	61,55
Ország összesen	1 505	100,00	2 531	100,00	3 017	100,00

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat a (KSHa) alapján

2001-ben Közép-Magyarország és az utolsó előtti helyen álló Észak-Alföld fajlagos mutatója közötti különbség 2,3-szoros volt. 2007-ben a különbség 2,6-szeresére növekedett, ekkor az Észak-alföldi régió a versenyképességi sorrendben utolsó helyre került, az egy lakosra jutó GDP értéke az országos átlag százalékában csupán 62,43% volt. 2013-ben az Észak-magyarországi régiót megelőzve utolsó előtti helyre került, azonban az egy lakosra jutó GDP országos átlag százalékában kifejezett értéke nem emelkedett jelentősen.

2. Az Észak-alföldi régió munkaerő-piaci jellemzői

Az idők folyamán jó néhány definíció született a munkaerő-piacra vonatkozóan, az egyik, talán a lényegyet leginkább megragadó definíció szerint a munkaerő-piac az a gazdasági intézmény, ahol a munkaerő allokációja megvalósul (Galasi, 1994). A munkaerő-piac alapvető kategóriái a munkabér, a munkaerő-kereslet és a munkaerő-kínálat. Ezek egymáshoz való viszonyától függ a munkaerő-piac egyensúlyi állapota. A kereslet adott bér mellett a munkáltatók által megvásárolni, a kínálat pedig a munkavállalók által eladni kívánt munkamennyiség. Az elméleti közgazdaságtan megközelítése szerint a munkaerő-piacon is tökéletes egyensúly van, tehát a kialakuló bérszinteken képes a munkavállaló megfelelő munkaalkalmat találni, a munkaadó pedig megfelelő munkaerőt. A gyakorlatban azonban ez a tökéletes egyensúly szinte soha nem valósul meg, mivel a munkaerő nem homogén termelési tényező, valamint korlátozott mobilitás jellemző a munkaerő-piacra (Hall – Taylor, 1997).

A munkaerő-piaccal összefüggésben meghatározható népességkategóriák kiindulópontjának a teljes népességet, a populációt (Pop) tekintjük. Ezen belül megkülönböztetjük a munkaerőforrást alkotókat és a munkaerőforráson kívülieket. A gazdaság fő munkaerőforrása a munkaképes korú lakosság köréből kerül ki. Az Európai Unió országaiban általában a 15-64 év közöttieket tekintik munkaképes korúnak, természetesen számításba kell venni azokat is, akik ugyan nem tartoznak ebbe a sávba, de gazdaságilag aktívak. A másik oldalon a munkaerőforráson kívüliek állnak, az inaktív keresők és az eltartottak. Az eltartottak között olyanokat tartunk számon, akik jóllehet gazdaságilag aktív korúak, de mégsem kívánnak elhelyezkedni, az inaktív keresők pedig a nyugdíjasok és a nappali tagozaton tanulmányokat folytatók (Gábor, 1990). A munkaerő-állományt (L), a gazdaságilag aktív népességet (a munkaerő-piac kínálati oldalát) együttesen alkotják a munkanélküliek (U) és a foglalkoztatottak (E).

A munkaerő-piac jellemzéséhez számított legfontosabb mutatószámok a tanulmányban:

- Munkaerő-részvételi hányad ($l = L / \text{Pop}$): a gazdaság aktivitási rátája, a gazdaságilag aktívak aránya a munkaképes korú népességben belül.
- Foglalkoztatási arány ($e = E / \text{Pop}$): a foglalkoztatottak munkaképes korú népességben belüli aránya.

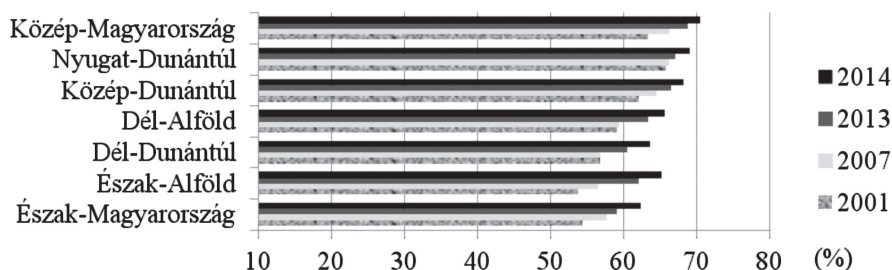
- Munkanélküliségi ráta ($u = U/L$): a munkanélküliek munkaerő-állományon belüli aránya.

A tanulmányban az Észak-alföldi régió munkaerő-piaci jellemzőinek bemutatása a KSH által készített szakstatisztikák alapján történik. Az adatforrást negyedéves mintán alapuló, folyamatos lakossági felvétel jelenti. A munkaerő-felmérés az International Labour Organization (ILO) kritériumainak megfelelően a 15-64 év közötti vizsgált népességet egy meghatározott időszakban a kikérdezés hetét megelőző héten végzett tevékenységük alapján osztályozza. A munkaerő-felmérés definíciója szerint foglalkoztatottnak tekinthető mindenki, aki a vonatkozó héten legalább egyórányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendszeres munkájától csak átmenetileg volt távol. Munkanélkülinek pedig az a személy minősül, aki az év nagyobbik részében nem dolgozott, és nincs is olyan munkája, amelytől csak átmenetileg volt távol. A kikérdezést megelőző négy hét folyamán aktívan keresett munkát, a kikérdezés időpontjában rendelkezésre állt, azaz két héten belül munkába tudna állni, ha megfelelő állás kínálkozna számára (Oroszi, 1999).

2.1. A 15-64 éves népesség száma, aktivitásuk alakulása

Magyarország népessége a '80-as években még jóval 10 millió fő felett volt, a következő évtizedtől azonban dinamikus csökkenés tapasztalható, mely eredményeként hazánk népessége 2011-ben már nem érte el a 10 millió főt. A munkaerőforrást jelentő 15-64 éves népesség száma 2014-ben már alig haladta meg a 6,5 millió főt (Kshb). A Közép-magyarországi régió kivételével valamennyi régióban csökkenés volt tapasztalható, természetesen a kedvezőbb gazdasági helyzetben lévő dunántúli területek esetén kisebb mértékben, mivel ezeknek a területeknek jelentős a népességmegtartó ereje. Nem meglepő módon a legkedvezőtlenebb gazdasági helyzetű Észak-magyarországi régióban csökkent leginkább a 15-64 éves korosztály száma, népességen belüli aránya. Az Észak-alföldi régióban 3,94%-os, az országos átlagnak megfelelő csökkenés történt.

1. ábra: A gazdasági aktivitás az egyes régiókba, %
Figure 1: Changes in economic activity in the single regions

Forrás: Saját szerkesztésű ábra a (KSHc) alapján

A kedvezőtlen demográfiai folyamatok mellett, a KSH által készített munkaerő-felmérés adatai alapján 2001 és 2014 között valamennyi régióban emelkedő gazdasági aktivitás volt jellemző, ahogyan azt a 1. ábra is mutatja. A növekedés mértéke az egyes régiókban eltérő mértékű volt. Két szélsőséges érték figyelhető meg, Nyugat-Dunántúlon az átlagos növekedés 2001 és 2014 között csupán 1,06%, míg az Észak-Alföldön 6,65%. A Nyugat-dunántúli régióban már 2001-ben magas, 65,8%-os volt a gazdasági aktivitás, magasabb, mint a Közép-magyarországi régióban. Ezzel szemben az Észak-alföldi területeket jellemezte a legalacsonyabb gazdasági aktivitás 2001-ben, értéke jóval az országos átlag alatt maradt. Még a 6,65%-os átlagos növekedési ütem sem volt elegendő ahhoz, hogy az Észak-alföldi régió elérje a 2014-es évi országos átlagot (66,29%). A munkaerő-piacra visszaáramló inaktívák számának nagyarányú emelkedése ebben a régióban főként a közmunkaprogramoknak volt köszönhető. A 2014-es adatok alapján az említett Nyugat-dunántúli régióban, valamint a Közép-magyarországi régióban volt a legmagasabb a gazdasági aktivitás. Emellett a Közép-dunántúli területekre volt jellemző az országos átlagot meghaladó gazdasági aktivitás, a fejletlenebb régiók közül Dél-Dunántúl, valamint Észak-Magyarország rendelkezett a legalacsonyabb értékekkel 2014-ben.

2.2. A foglalkoztatottság, munkanélküliség alakulása

A növekvő gazdasági aktivitás 2001 és 2014 között valamennyi régióban bővülő foglalkoztatottsággal párosult, azonban a bővülés nem volt folyamatos, ingadozások figyelhetőek meg, ahogyan azt a 2. táblázat is szemlélteti.

2. táblázat: A foglalkoztatottsági ráta és a munkanélküliségi ráta alakulása az egyes régiókban

Table 2: Changes in employment rate and unemployment rate in the single regions

Régió	2001		2007		2013		2014	
	e, %	u, %	e, %	u, %	e, %	u, %	e, %	u, %
Közép-Magyarország	60,6	4,3	62,9	4,8	62,7	8,8	66	6,2
Nyugat-Dunántúl	63,1	4,2	62,8	5,1	61,8	7,7	65,8	4,6
Közép-Dunántúl	59,3	4,4	61,4	4,9	60,7	8,8	64,3	5,6
Dél-Alföld	55,8	5,4	54,5	8,1	56,3	11,1	59,7	9
Dél-Dunántúl	52,3	7,8	51	10	54,8	9,3	58,6	7,9
Észak-Alföld	49,5	7,8	50,3	10,8	53,2	14,3	57,3	11,9
Észak-Magyarország	49,7	8,5	50,4	12,6	51,6	12,6	55,7	10,5
Ország összesen	55,76	6,06	56,19	8,04	57,30	10,37	61,06	7,96

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat (KSHc) alapján

A foglalkoztatási arány területi különbségei a vizsgált években lényegében nem változtak. Közép-Magyarországra, valamint a fejlettebb dunántúli területekre jellemző foglalkoztatási arányok lényegesen kedvezőbbek, hiszen a foglalkoztatási színvonal szorosan összefügg a gazdaság teljesítő képességével. A három legfejlettebb régióra egységesen jellemző volt a foglalkoztatás 2013-as csekély mértékű visszaesése, szemben a hátrányos gazdasági helyzetű régiókkal. A foglalkoztatás folyamatos bővülése ezekben az években kizárólag az Észak-alföldi és az Észak-magyarországi régióra volt jellemző, mivel a közmunkaprogramok keretében munkaerő-piacra visszaáramló inaktívak teljes bizonyossággal foglalkoztatottakká váltak. A közmunkaprogramok ellenére a foglalkoztatottsági színvonal még így is jelentősen elmarad az országos átlagtól. A népesség iskolázottsági szintje folyamatosan emelkedik, ennek megfelelően a foglalkoztatottak iskolai végzettség szerinti struktúrája is változik (KSHd). Valamennyi régióban emelkedett a foglalkoztatottak iskolai végzettsége. A legnagyobb területi egyenetlenséget a legfeljebb 8. osztályt végzettek számának változása mutatta. Arányuk országos átlagban 12%-ra csökkent. A fejlettebb régiókban országos átlagot meghaladó csökkenés volt jellemző 2001 és 2014 között (3,45%). A két legfejletlenebb régióban ezzel szemben számottevően nem változott a legfeljebb 8. osztályt végzettek foglalkoztatottakon belüli aránya. A szakmunkás, szakiskolai bizonyítvánnyal rendelkezők száma, foglalkoztatottakon belüli aránya egyik régióban sem változott jelentősen. A főiskolai, egyetemi végzettségűek száma ezzel szemben jelentősen növekedett 2001 és 2014 között, foglalkoztatottakon belüli arányuk országos átlagban elérte a 23%-ot. Papírforma szerint a fejlett régiókban az országos átlagot meghaladó növekedés volt tapasztalható. Az Észak-alföldi régió az országos átlagnak megfelelő, 4,1%-os növekedést hozta. A diplomás létszám területileg differenciált bővülése a munkavállalók e csoportjának nagyobb mobilitásával magyarázható. Jelentős vonzerőt jelentenek számukra a dunántúli, illetve a Közép-magyarországi, Dél-alföldi autópári központok.

A foglalkoztatottak számának ingadozása a munkanélküliek számának emelkedésével járt együtt, 2001-től gyakorlatilag 2013-ig minden régióban a munkanélküliek számának folyamatos emelkedése volt megfigyelhető, kivéve a Dél-dunántúli területeket. 2013-ra Közép-Dunántúlon és Közép-Magyarországon a munkanélküliségi ráta elérte a 8,8%-ot, Nyugat-Dunántúlon pedig a 7,7%-ot. Az ország többi régiójában, átlagban 11,8%-os munkanélküliségi ráta volt megfigyelhető. Az Észak-alföldi régióban volt a legkedvezőtlenebb a munkanélküliségi helyzet, a mutató értéke elérte a 14,3%-ot. 2014-ban kedvező munkaerő-piaci folyamatok hatására minden régióban csökkent a munkanélküliség, leginkább természetesen Közép-Magyarországon, illetve a fejlettebb dunántúli régiókban. A munkanélküliség csökkenése ezekben a régiókban leginkább a válság hatására megingott iparágak helyreállításának volt köszönhető. A kedvezőtlenebb gazdasági helyzetű régiókban a munkanélküliek számának csökkenése elsősorban a közfoglalkoztatás kiszélesedésével összefüggésben valósult meg. A munkanélküliségi

rata 2014-ben is Észak-Magyarországon (10,5%), valamint Észak-alföldi régióban (11,9%) volt a legmagasabb, ezekben a régiókban a közmunkaprogramok ellenére sem volt tapasztalható olyan arányú csökkenés, mint a fejlettebb régiókban. Nem meglepő, hogy ezekben a régiókban a legmagasabb a munkanélkülieken belül is a legfeljebb az általános iskola 8. osztályát elvégzettek aránya. 2013-ra a legalacsonyabb végzettségűek munkanélkülieken belüli aránya országosan 2,5%ponttal csökken. A főiskolai, egyetemi végzettségűek aránya a vizsgált időszakban átlagosan 1,73%ponttal emelkedett. Az Észak-alföldi régió megközelítőleg a fejlett régiókra jellemző arányokat mutatta (KSHe).

2015 első negyedében készült munkaerő-felmérés adatai szerint a foglalkoztatottak száma hazánkban 4117,2 ezerre emelkedett, közel 80 ezerrel dolgoztak többen, mint az előző év azonos időszakában. Közép-Dunántúlon volt a legjelentősebb foglalkoztatás-bővülés, a 15-64 évesekre számított 66,4%-os foglalkoztatási rátájával Közép-Dunántúl beérte Közép-Magyarországot. A régiók sorrendjében utolsó helyen, 57%-kal – 0,1 százalékponttal lemaradva Észak-Magyarországtól – Észak-Alföld áll. A munkanélküliek száma országos szinten 16,5 ezerrel volt alacsonyabb az egy évvel korábinál. A munkanélküliség esetében még markánsabb területi különbségek tapasztalhatóak, Nyugat-Dunántúl 4,9%-os rátájával szemben Észak-Alföldön 11,9%, Észak-Magyarországon 10,8% volt a munkanélküliségi arány, annak ellenére, hogy a közfoglalkoztatásra szánt pénzforrások a hátrányos helyzetű térségekre koncentrálnak elosztásra (Statisztikai Tükör, 2015).

3. Humán erőforrás fejlesztés az EFOP keretében

Az európai integrációs folyamat eredményeként kezdetben mérséklődtek az egyes országok és régiók között fennálló fejlettségbeli különbségek, a mélyülő integráció azonban a fejlettségbeli különbségek növekedését, tartóssá válását eredményezte. Új típus szakadék kezd kialakulni fejlett és fejletlen régiók között, egyre fontosabbnak tartják a tudás alapú megújulás képességét. Egy régió versenyképessége azon áll vagy bukik, hogy képes-e a globális kihívásokra sikeresen felelni lokális válaszokkal. E tekintetben sajnos az Észak-alföldi régió helyzete nagyon kedvezőtlen, a városok többsége jelentős lemaradással küszködik, egyáltalán nem rendelkezik a lokális jellegű megújulási folyamatokat megalapozó gazdasági, társadalmi, oktatási és kulturális adottságokkal. Az EU régióinak a munkaerő-piaci viszonyai is jól tükrözik ezeket a társadalmi és gazdasági különbségeket.

A tagországok közötti jóléti különbségek jelentős politikai feszültséget is gerjeszhetnek, ami akár az Unió létét is veszélyeztetheti, a regionális különbségek mérséklése elsődleges fontosságú. Az Európai Unió ennek szellemében jelentős pénzügyi forrásokat áldoz a gazdaságilag elmaradottabb területek felzárkóztatására. Ezekből a forrásokból Magyarország kiemelt mértékben részesül, 2020-ig minden magyar állampolgárra 712 ezer forint támogatási összeg jut, 50 ezer forinttal több, mint az előző fejlesztési ciklusban. Az Európa 2020 stratégiai céljai között kiemel-

ten szerepel a humánerőforrás fejlesztés, az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) célja ennek komplex módon történő megvalósítása, az EU által biztosított pénzügyi kerete a teljes Magyarországra jutó uniós támogatási keret több mint 11%-a, 2.612.789.000 euró (EFOP, 2013). Az EFOP egyik prioritási tengelyét képezik az infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében, hiszen az oktatás és képzés színvonalának, infrastruktúrájának javítása, minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a tudásalapú társadalom és a szociális jólét megteremtésének legfontosabb eszközei. Cél a gazdasági aktivitás fokozása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése és kompetenciafejlesztés révén a foglalkoztatás bővülésére épülő gazdasági növekedés elérése. A gazdasági növekedés és a felsőfokú végzettségűek aránya között fennálló nagyon erős, pozitív kapcsolat indokolja a felsőfokú vagy annak megfelelő szintű oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítását is. Az EFOP célja a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelése (nemzeti reformprogram célkitűzése, hogy arányuk érje el a 30,3%-ot a 30-34 éves korcsoportban 2020-ra), valamint a kutatói utánpótlás megerősítése. Jelentős problémát jelent a kutatói állomány stagnálása, illetve az elvándorlás. A 10.000 foglalkoztatottra jutó kutatók száma jelentősen elmarad az OECD átlagtól. A gazdaság versenyképességének alapvető feltétele, hogy a gazdasági igényeknek megfelelő képzettséggel rendelkező munkaerő álljon rendelkezésre. A gazdasági szektortól kapott visszajelzések alapján azonban az iskolarendszerből kikerülők sem szerkezetben, sem mennyiségben nem felelnek meg a munkaadók valós igényeinek. Ezen is kíván változtatni az EFOP 2020-ig, annak érdekében, hogy a megfelelően képzett szakemberek és a valós igények találkozzanak a munkaerő-piacon. A munkaerő megfelelése annak jó egészségi állapotát is jelenti. Az EFOP-nak célja népegészségügyi szolgáltatásokhoz való általános hozzáférés javítása, az egészségkultúra fejlesztése, az egészségtudatosság növelése, vagyis az egészségügyi ellátórendszer prevenció fókuszú áthangolása.

4. Összegzés

A tanulmány rámutatott arra, hogy hazánk hét régiója közül az egyik leghátrányosabb helyzetű területet az Észak-alföldi régió jelenti. Az egy lakosra jutó GDP értéke jelentősen elmarad az országos átlagtól. A jövedelmi különbségeknek azonban csak 6-8%-a magyarázható a NUTS 2-es hovatartozással. Más szempontok, például a régió belüli lakóhely, a munkalehetőségek és a munkaerőforrás képzettsége a meghatározó (Barca, 2009). A gazdasági elmaradottság a régióra jellemző munkaerő-piaci folyamatokban is nyomon követhető. Összességében az Észak-alföldi régió munkaerő-piacát az országos átlagnál jóval rosszabb foglalkoztatottsági, munkanélküliségi mutatók és a régió belüli is számottevő területi-települési eltérések jellemzik. A munkaerő-piaci pozíciót az iskolai végzettség erősen befolyásolja, ezzel összefüggésben a versenyképességet részben a tudástársadalom

építése szolgálhatja. A régióra jellemző „leszakadási” folyamat megállításának, későbbiekben pedig fejlődési pályára állításának egyik legfontosabb módja lehet az uniós források hosszú távú humán erőforrás fejlesztést szolgáló felhasználása. A tudás alapú szakadék ily módon fejlett és fejletlen régiók között csökkenthető, az Észak-alföldi régióban megteremtődhetnek a lokális válaszadás feltételei, hiszen mindennek az alapja az ember, mégpedig a folyamatos megújulásra képes ember. Az Unió által nyújtott támogatások azonban nem elegendőek egy ország, régió gazdasági versenyképességének helyreállításához. A siker nagymértékben függ az adott ország által folytatott gazdaságpolitikától, illetve, hogy milyen környezetet biztosít az üzleti tevékenység végzéséhez. Kiszámítható gazdaságpolitikai környezet nélkül nem számíthatunk a magyar, külföldi tőkebefektetések fokozódására. A hosszú távon fenntartható nemzeti, regionális gazdasági fejlődés alapját a szigorú makrogazdasági politika teremti meg.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Baranyi Béla (2013): Integrált területfejlesztés. Debreceni Egyetem AGTC, Debrecen. p. 178
- Baranyi Béla (2004): A határmentiség dimenziói. Magyarország és keleti államhatárai. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs. p. 310
- Barca, F.: (2009): An agenda for a reformed cohesion policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. http://81.47.175.201/flagship/attachments/report_barca_v0306.pdf. Adatok letöltve: 2015 szeptember.
- Enyedi György (1996): Regionális folyamatok Magyarországon az átmenet időszakában. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület, Budapest. p. 138
- EFOP (2013): Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program. http://palyazat.gov.hu/forum_topic_pate/766. Adatok letöltve: 2015 szeptember.
- Faragó László (1999): Regional winners and losers. In: Hajdú Zoltán szerk. (1999): Regional Processes and Spatial Structures in Hungary in the 1990's. Centre for Regional Studies of the Hungarian Academy of Sciences, Pécs. pp. 316-327.
- Galasi Péter (1994): A munkanélküliség gazdaságtana. Aula Kiadó, Budapest. p. 170.
- Gábor R. István (1990): A munkagazdaságtan alapjai II. füzet - A munkaerőpiac makroökonómiaja. Aula Kiadó, Budapest. p. 27
- Hall, R. E. – Taylor, J. B. (1997): Makroökonómia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Kft, Budapest. p. 639
- KSHa Táblák (STADAT): Idősoros éves, területi adatok. Egy főre jutó bruttó hazai termék. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt014.html. Adatok letöltve: 2015 szeptember.
- KSHb Táblák (STADAT): Idősoros éves adatok. Népesség, népmozgalom. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001a.html. Adatok letöltve: 2015 szeptember.
- KSHc Táblák (STADAT): Hosszú idősorok. A munkaerő-piaci tendenciák Magyarország régióiban. A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása megyénként és régióként. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/mpal9807_05_02a.html. Adatok letöltve: 2015 szeptember.

- KSHd Táblák (STADAT): Hosszú idősorok. A munkaerő-piaci tendenciák Magyarország régióiban. A foglalkoztatottak száma legmagasabb iskolai végzettségük szerint, nemenként. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/mpal9807_02_08a.html
- KSHe Táblák (STADAT): Hosszú idősorok. A munkaerő-piaci tendenciák Magyarország régióiban. A munkanélküliek száma legmagasabb iskolai végzettségük szerint, nemenként. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qlf011a.html. Adatok letöltve: 2015 szeptember.
- Statisztikai Tükör (2015): Munkaerő-piaci folyamatok. 2015. I. negyedév. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mpf/mpf1503.pdf>. Adatok letöltve: 2015 szeptember.
- Oroszi Sándor (1999): A munkaerőpiac gazdaságtana I. JPTE Felnőttképzési és Emberi erőforrás Fejlesztési Intézet, Pécs. p. 238

